№ исх: 06-2-03/497 от: 06.05.2021

«ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ҚАРЖЫ НАРЫҒЫН РЕТТЕУ ЖӘНЕ ДАМЫТУ АГЕНТТІГІ»

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ МЕМЛЕКЕТТІК МЕКЕМЕСІ

РЕСПУБЛИКАНСКОЕ ГОСУДАРСТВЕННОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ

«АГЕНТСТВО РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН ПО РЕГУЛИРОВАНИЮ И РАЗВИТИЮ ФИНАНСОВОГО РЫНКА»

A15C9T5, Алматы қ., Көктем-3, 21-үй
тел.: +7 727 2619200, факс: +7 727 2440282
E-mail: info@finreg.kz

A15C9T5, г. Алматы, Коктем-3, дом 21
тел.: +7 727 2619200, факс: +7 727 2440282
E-mail: info@finreg.kz

2021ж.06.05.№06-2-03/497

Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің «Ақ жол» ҚДП фракциясының депутаттары
А.Т. Перуашевқа
А.Р. Әбілдаевқа
Е.Х. Барлыбаевқа
Б.С. Дүйсембиновке
С.С. Ерубаевқа
Д.М. Еспаеваға
А.Қ. Жұмабаеваға
Қ.Ж. Исаға
А.Г. Линникке
Е.Қ. Өмірғалиға
М.Б. Раманқұловқа
А.Т. Сембиновке

07.04.2021ж. № ДС-126 депутаттық сауалға

Құрметті депутаттар!

Қазақстан Республикасының Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігі (бұдан әрі – Агенттік) Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің «Ақ жол» депутаттық фракциясының экономиканың зардап шеккен салаларындағы шағын және орта бизнес (бұдан әрі – ШОБ) субъектілері үшін кредиттер бойынша төлемдерді кейінге қалдыру мәселесі бойынша сауалын қарастырып, мыналарды хабарлайды.

Мемлекет басшысының тапсырмасы бойынша өткен жылы төтенше жағдай және карантиндік шектеу шаралары кезеңінде Агенттік Ұлттық

11.05.2021 ЕСЭДО ГО (версия 7.23.0) Копия электронного документа. Положительный результат проверки ЭЦП.

Банкпен және Үкіметпен бірлесіп **дағдарысқа қарсы шаралар** кешенін іске асырды.

Борыш жүктемесі мен мерзімі өткен берешек деңгейінің өсуіне жол бермеу үшін ШОБ субъектілеріне **кредиттер бойынша төлемдерді кейінге қалдыру** мүмкіндігі берілді. Төлем мерзімін кейінге қалдыру экономиканың зардап шеккен салаларындағы барлық ШОБ субъектілеріне, сондай-ақ төтенше жағдай мен карантиннің енгізілуіне байланысты қаржылық жағдайы нашарлаған қарыз алушыларға автоматты түрде ұсынылды. Барлығы экономиканың **12** саласы және экономикалық қызметтің **346** түрі қамтылды.

Нәтижесінде, 2020 жылы **12,5 мың** ШОБ субъектісі **209 млрд** теңге кейінге қалдырылған төлемдер сомасында кредиттер бойынша **3** айдан **7** айға дейінгі мерзімге кейінге қалдыру мүмкіндігін алды. Бұл экономиканың зардап шеккен салаларында қызметін жүзеге асыратын ШОБ субъектілері-қарыз алушылардың **83%**-ын немесе банктердегі барлық ШОБ субъектілері-қарыз алушылардың 41%-ын құрайды.

Сонымен қатар, **1,9 млн** азаматтың немесе барлық қарыз алушы жеке тұлғалардың **34%-ының 268 млрд** теңге сомаға кредиттер бойынша төлем мерзімі кейінге қалдырылды.

Бұдан басқа, кәсіпкерлердің банктердің кредиттік ресурстарына қолжетімділігін қамтамасыз ету мақсатында 2020 жылғы наурызда Ұлттық Банкпен бірлесіп ШОБ жеңілдікпен кредиттеу бағдарламасы іске қосылды, оның көлемі **800 млрд** теңгеге дейін ұлғайтылды. Үкімет «Бизнестің жол картасы-2025» және «Қарапайым заттар экономикасы» бағдарламаларының талаптарын барынша кеңейтті.

Бұған қосымша өткен жылдан бастап Мемлекет басшысының тапсырмасы бойынша экономиканың зардап шеккен секторларында ШОБ-тың барлық кредиттері бойынша пайыздық мөлшерлемелерді **6%-ға** дейін субсидиялау тетігі іске асырылды. Бұл шара кредиттер бойынша төлемдерді төлеу мерзімін кейінге қалдыруды алған ШОБ субъектілерінің қарыздарына қолданылды, бұл оларға сыйақы бойынша мерзімі өткен төлемдердің мөлшерін **6%-ға** дейін төмендетуге мүмкіндік берді

ШОБ субъектілерін жеңілдікпен қаржыландырудың жалпы көлемі 2020 жылдың қорытындысы бойынша **1 трлн** теңгеден асып кетті. **7,2 мың** ШОБ субъектісі жалпы сомасы **112 млрд** теңгеге субсидиялау және қайта қаржыландыру алды.

Бұл шаралардың барлығы борыш жүктемесінің өсуіне және мерзімі өткен берешектің ұлғаюына жол бермей, ШОБ субъектілерін кәсіпкерлік қызметті жалғастыру үшін қажетті қаржыландырумен қамтамасыз етуге мүмкіндік берді.

Нәтижесінде, ағымдағы жылдың басындағы жағдай бойынша ШОБ субъектілерінің кредиттік портфелі 2020 жыл ішінде **27%-ға** немесе **1,1 трлн** теңгеге ұлғайып, **4,25 трлн** теңгені құрады. Бұл ретте, 90 күннен астам мерзімі өткен кредиттер (NPL 90+) үлесі **2,7 п.т.** (**14,6%**-дан **11,9%-ға** дейін) төмендеді.

Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің «Ақ жол» депутаттық фракциясының экономиканың зардап шеккен салаларындағы ШОБ субъектілері үшін кредиттер бойынша төлемдерді кейінге қалдыру бөлігіндегі ұсыныстары бойынша мыналарды атап өтеміз.

1. Қарыз шарттарының мерзімдерін кейінге қалдыру мерзіміне автоматты түрде ұзарту туралы ұсыныс бойынша

Ағымдағы жылғы 1 сәуірден бастап Мемлекет басшысының тапсырмасы бойынша Агенттік Ұлттық Банкпен бірлесіп экономиканың зардап шеккен секторларынан шағын және орта бизнес субъектілерінің қарыздары бойынша төлемдерді кейінге қалдыруды ұсыну тетігін іске асырды *(Агенттік Төрағасының 2021 жылғы 9 сәуірдегі № 127 бұйрығы).*

Аталған тетік микро, шағын және орта кәсіпкерлік субъектілерінің, оның ішінде дара кәсіпкерлердің банктік қарыздары мен микрокредиттері бойынша төлемдерді **30 күннен 90 күнге дейінгі** мерзімге кейінге қалдыруды көздейді.

Микро және шағын кәсіпкерлік субъектілеріне, оның ішінде дара кәсіпкерлерге төлем мерзімін кейінге қалдыру автоматты түрде, өтініш негізінде қызметін экономиканың зардап шеккен салаларында (өткен жылдағыдай, экономиканың 12 саласы және экономикалық қызметтің 346 түрі қамтылды) жүзеге асырған кезде беріледі.

Орта кәсіпкерлік субъектілеріне төлем мерзімін кейінге қалдыру карантиндік шектеу шараларының қолданылуы салдарынан субъектінің қаржылық жағдайының нашарлағанын растайтын факторлар болған кезде беріледі.

Мерзімін кейінге қалдыру тетігі мерзімін кейінге қалдыру кезеңінде қарыз алушының кредит бойынша қандай да бір төлемдерді жүзеге асырмайтынын көздейді.

Төлем мерзімін кейінге қалдырудың маңызды талабы ШОБ субъектісінің таңдауына қарыз бойынша мерзімі кейінге қалдырылған төлемдерді өтеудің 3 балама кестесі ұсынылатыны болып табылады: (1) қарыз мерзімінің соңына дейін мерзімі кейінге қалдырылған төлемдерді тең бөлу, (2) қарыз мерзімін төлем мерзімін кейінге қалдыру кезеңіне ұлғайту не (3) қарыз (микрокредит) шартында немесе қарыз алушының өтінішінде көрсетілген өзге де өтеу тәсілі.

Осылайша, Сіздің қарыз шарттарының мерзімдерін **автоматты түрде ұзарту** туралы ұсынысыңыз кредиттер бойынша төлемдерді кейінге қалдыру тетігі шеңберінде іске асырылды, алайда қарыз алушы қарызды өтеу кестесін өзі айқындайды.

2. Негізгі борыш сомасына кейінге қалдырылған төлемдерді капиталдандыруға тыйым салу туралы ұсыныс бойынша

Кредиттер бойынша төлемдерді кейінге қалдыруды ұсыну қарыз бойынша негізгі борышты ұлғайтуға әкелмейді.

Сонымен қатар, ШОБ-ты кредиттеу үшін банктерді қорландырудың негізгі көзі оларды банктің пайдалануының бүкіл кезеңіне сыйақы есептелетін халықтың депозиттері болып табылатындықтан, негізгі борыш бойынша кейінге қалдырылған төлемдерге қарыз шартының талаптарына сәйкес сыйақы да есептеледі. Осыған орай, кейінге қалдырылған бүкіл кезеңге қарыздар бойынша сыйақы есептеуге тыйым салуды енгізу азаматтық заңнама ережелеріне қайшы келеді және банктерде шығындардың пайда болуына әкеледі, бұл өз міндеттемелері бойынша олардың жауап беру мүмкіндігіне теріс әсер етеді және банк жүйесінің тұрақтылығын төмендетеді.

Экономиканың зардап шеккен секторларынан ШОБ субъектілерін қолдау үшін Мемлекет басшысының тапсырмасы бойынша Үкімет «Бизнестің жол картасы-2025» бағдарламасына экономиканың зардап шеккен салаларында ШОБ-тың кредиттері бойынша сыйақы мөлшерлемесін **6%-ға** дейін субсидиялау тетігін 2021 жылғы 1 шілдеге дейін ұзартуды көздейтін түзетулер әзірледі.

Сонымен бірге субсидиялау тетігі шеңберінде ШОБ қарыздары бойынша төлемдер мерзімін кейінге қалдырудың барлық кезеңіне есептелген пайыздық сыйақы өтеледі. Осыны ескере отырып, қарыз бойынша төлемдерді кейінге қалдыру кезеңіне есептелген сыйақы және төлеу мерзімі барынша кеш мерзімге қалдырылған бұрын есептелген сыйақы қарыз алушы үшін **6%-ға** дейін төмендетіледі.

Бұл шара экономиканың зардап шеккен салаларындағы ШОБ субъектілерінің кредиттері бойынша борыш жүктемесін төлем мерзімін кейінге қалдыруға орай сыйақы бойынша ШОБ шығыстарын азайту түрінде төмендетуге мүмкіндік береді.

Төраға **М. Әбілқасымова**

Орынд.: Тоқмұхамедов С.Е.
Тел.: +7 (727) 2371-260, ішкі: 6514

«ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ҚАРЖЫ НАРЫҒЫН РЕТТЕУ ЖӘНЕ ДАМЫТУ АГЕНТТІГІ»

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ МЕМЛЕКЕТТІК МЕКЕМЕСІ

РЕСПУБЛИКАНСКОЕ ГОСУДАРСТВЕННОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ

«АГЕНТСТВО РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН ПО РЕГУЛИРОВАНИЮ И РАЗВИТИЮ ФИНАНСОВОГО РЫНКА»

A15C9T5, Алматы қ., Көктем-3, 21-үй
тел.: +7 727 2619200, факс: +7 727 2440282
E-mail: info@finreg.kz

A15C9T5, г. Алматы, Коктем-3, дом 21
тел.: +7 727 2619200, факс: +7 727 2440282
E-mail: info@finreg.kz

06.05.2021г.№06-2-03/497

Депутатам
фракции ДПК «Ак жол» Мажилиса Парламента Республики Казахстан
Перуашеву А.Т.
Абильдаеву А.Р.
Барлыбаеву Е.Х.
Дюсембинову Б.С.
Ерубаеву С.С.
Еспаевой Д.М.
Жумабаевой А.К.
Иса Қ.Ж.
Линнику А.Г.
Өмірғали Е. Қ.
Раманкулову М.Б.
Сембинову А.Т.

На депутатский запрос от 07.04.2021г. № ДЗ-126

Уважаемые депутаты!

Агентство Республики Казахстан по регулированию и развитию финансового рынка (далее – Агентство), рассмотрев запрос депутатской фракции «Ак жол» Мажилиса Парламента Республики Казахстан по вопросу отсрочки платежей по кредитам для субъектов малого и среднего бизнеса (далее – МСБ) в пострадавших отраслях экономики, сообщает следующее.

По поручению Главы государства в прошлом году на период чрезвычайного положения и ограничительных карантинных мер

Агентством совместно с Национальным Банком и Правительством был реализован комплекс **антикризисных мер**.

Для недопущения роста долговой нагрузки и уровня просроченной задолженности субъектам МСБ предоставлена **отсрочка платежей по кредитам**. Отсрочка автоматически предоставлялась всем субъектам МСБ из пострадавших отраслей экономики, а также заемщикам, финансовое положение которых ухудшилось вследствие введения чрезвычайного положения и карантина. Всего было охвачено **12** отраслей экономики и **346** видов экономической деятельности.

В результате в 2020 году отсрочку по кредитам получили **12,5 тыс**. субъектов МСБ на срок от **3** до **7** месяцев с суммой отсроченных платежей **209 млрд**. тенге. Это **83%** от количества заемщиков-субъектов МСБ, осуществляющих деятельность в пострадавших отраслях экономики или 41% от всех заемщиков-субъектов МСБ в банках.

Также, отсрочку платежей по кредитам получили **1,9 млн**. граждан или **34%** от всех заемщиков-физических лиц, на сумму **268 млрд**. тенге.

Кроме того, в целях обеспечения доступа предпринимателей к кредитным ресурсам банков в марте 2020 года совместно с Национальным Банком была запущена Программа льготного кредитования МСБ, объем которой был увеличен до **800 млрд**. тенге. Правительством были максимально расширены условия Программы «Дорожная карта бизнеса-2025» и «Экономика простых вещей».

Дополнительно с прошлого года по поручению Главы государства реализован механизм субсидирования процентных ставок по всем кредитам МСБ в пострадавших секторах экономики до **6%**. Эта мера также была распространена на займы субъектов МСБ, получивших отсрочку платежей по кредитам, что позволило им снизить размеры отсроченных платежей по вознаграждению до **6%**.

Общий объем льготного финансирования субъектов МСБ по итогам 2020 года превысил **1 трлн**. тенге. Субсидирование и рефинансирование получили **7,2 тыс**. субъектов МСБ на общую сумму **112 млрд**. тенге.

Все эти меры позволили обеспечить субъектов МСБ необходимым финансированием для продолжения предпринимательской деятельности, не допустив роста долговой нагрузки и увеличения просроченной задолженности.

В результате, на начало т.г. кредитный портфель субъектов МСБ составил **4,25 трлн**. тенге, увеличившись за 2020 год на **27%** или **1,1 трлн**. тенге. При этом доля просроченных свыше 90 дней кредитов (NPL 90+) снизилась на **2,7 п.п.** (с **14,6%** до **11,9%**).

По предложениям депутатской фракции «Ак жол» Мажилиса Парламента Республики Казахстан в части отсрочки платежей по кредитам для субъектов МСБ в пострадавших отраслях экономики, отмечаем следующее.

1. По предложению об автоматической пролонгации сроков договоров займа на срок предоставления отсрочки

С 1 апреля т.г. по поручению Главы государства Агентством совместно с Национальным Банком реализован механизм предоставления отсрочки платежей по займам субъектов малого и среднего бизнеса из пострадавших секторов экономики *(приказ Председателя Агентства от 9 апреля 2021 года № 127).*

Данный механизм предусматривает предоставление отсрочки платежей на срок **от 30 до 90 дней** по банковским займам и микрокредитам субъектов микро, малого и среднего предпринимательства, в том числе индивидуальных предпринимателей.

Субъектам **микро и малого предпринимательства**, в том числе индивидуальным предпринимателям, отсрочка предоставляется автоматически, на основании заявления, при осуществлении деятельности в пострадавших отраслях экономики (как и в прошлом году, охвачено 12 отраслей экономики и 346 видов экономической деятельности).

Субъектам **среднего предпринимательства** отсрочка предоставляется при наличии факторов, свидетельствующих об ухудшении финансового состояния субъекта вследствие действия ограничительных карантинных мер.

Механизм предоставления отсрочки предусматривает, что в период отсрочки заемщик не осуществляет какие-либо платежи по кредиту.

Важным условием отсрочки является то, что на выбор субъекта МСБ предоставляется 3 альтернативных графика погашения отсроченных платежей по займу: (1) в виде равномерного распределения отсроченных платежей до конца срока займа, (2) увеличения срока займа на период отсрочки либо (3) иной способ погашения, указанный в договоре займа (микрокредита) или в заявлении заемщика.

Таким образом, Ваше предложение об **автоматической пролонгации** сроков договоров займа реализовано в рамках механизма отсрочки платежей по кредитам, но выбор графика погашения займа определяется заемщиком.

2. По предложению о запрете капитализации отсроченных платежей в сумму основного долга

Предоставление отсрочки платежей по кредитам не влечет увеличения основного долга по займу.

В то же время, поскольку основным источником фондирования банков для кредитования МСБ являются депозиты населения, на которые начисляется вознаграждение за весь период их пользования банком, соответственно на отсроченные платежи по основному долгу займов также начисляется вознаграждение в соответствии с условиями договоров займа. В этой связи, введение запрета на начисление вознаграждения по займам за весь период отсрочки противоречит

положениям гражданского законодательства и приведет к возникновению убытков у банков, что негативно отразится на их возможности отвечать по своим обязательствам и снизит стабильность банковской системы.

Для поддержки субъектов МСБ из пострадавших секторов экономики по поручению Главы государства Правительством разработаны поправки в программу «Дорожная карта бизнеса-2025», предусматривающие продление до 1 июля 2021 года механизма субсидирования ставки вознаграждения до **6%** по кредитам МСБ в пострадавших отраслях экономики.

Дополнительно в рамках механизма субсидирования возмещается процентное вознаграждение, начисленное за весь период отсрочки платежей по займам МСБ. С учетом этого вознаграждение, начисленное за период отсрочки платежей по займу и ранее начисленное вознаграждение, срок уплаты которого отложен на более поздний срок, будут снижены для заемщика до **6%.**

Данная мера позволит снизить долговую нагрузку по кредитам субъектов МСБ в пострадавших отраслях экономики в виде уменьшения расходов МСБ по вознаграждению в связи с предоставленной отсрочкой.

Председатель **М. Абылкасымова**

Исп.: Токмухамедов С.Е.
Тел.: +7 (727) 2371-260, вн.: 6514